

Innspill til HOK-budsjettet 2027 fra Stine Sofies Stiftelse:

Innledningsvis gjentar vi invitasjonen om å legge en av de forestående reisene til Stine Sofie Senteret i Grimstad, som fyller 10 år i år. Vi minner også om invitasjonen til vår fagpolitiske konferanse i Oslo 18. nov, i anledning dette jubileet.

Om oss:

Stine Sofies Stiftelse er et av Norges fremste fagmiljøer på vold og seksuelle overgrep mot barn. Vi har ca. 70 ansatte med ulik fagbakgrunn. Mer enn 4 500 barn har hatt gratis ukesopphold på Stine Sofie Senteret, sammen med sine trygge omsorgspersoner. Vi forsker på hvordan det går med barna, sammen med FHI (Trippel-s-studien). Vi tilbyr kompetanseheving for ansatte i helse, barnehager og skoler, og driver gratis juridisk veiledning. Hvert år publiserer vi rapporten «Barnas Havarikommisjon», i samarbeid med Wikborg Rein.

Kap. 760 – Kommunale helse- og omsorgstjenester

Bekymring nummer 1: Barn mer utsatt for vold og omsorgssvikt som følge av budsjettet?

Stine Sofies Stiftelse viser til at viktige tilskuddsordninger under HOD er flyttet til det nye forebyggingsprogrammet i kommunene. Gjennom 1001-alliansen har vi stilt oss positive til dette, samtidig som vi alle er sterkt bekymret for hvordan det vil gå med det helt tidlige forebyggende arbeidet. I fjor ba vi Stortinget legge tydelige føringer på kommunenes prioriteringer. Det skjedde ikke.

Kripos-rapporten Alvorlig vold mot små barn viser at 65 prosent av barna i utvalget var ett år eller yngre da skaden ble registrert. Mye av volden er «varslet», og kunne antakelig ha vært unngått med riktig hjelp og støtte, og rett kompetanse. Mye av volden mot barn starter dessuten allerede før barnet er født. Vi vet også at vold som begås av de nærmeste, er ekstra skadelig, og at konsekvensene kan vare gjennom et livsløp. Det er derfor viktig å styrke arbeidet med avdekking av vold og overgrep i svangerskapstilbudet, og vi ber Stortinget følge nøye med på dette.

Under et møte mellom 1001-alliansen og flere stortingsrepresentanter nylig, var Kripos klare på at helsestasjonene er de viktigste for å forebygge vold mot små barn. Samtidig vet vi at 4 av 10 årsverk ved landets helsestasjoner ble finansiert via tilskuddsmidler ut 2025. Så lenge midlene ikke er øremerket, og kommuneøkonomien er dårlig, er det stor risiko for at barns grunnleggende rett til helsehjelp blir svekket. Vi er glade for at det nye programmet vil bli evaluert, men hva vil skje dersom det faktisk skjer en svekkelse? Stortinget har nå et stort ansvar.

Vi foreslår følgende:

Stortinget ber regjeringen påse at helsestasjonene ikke svekkes, og at de minste barna får sine rettigheter oppfylt. Stortinget ber regjeringen rapportere tilbake i revidert budsjett.

Alternativt bør Stortinget øremerke deler av potten som nå foreslås økt i 2027.

På bakgrunn av alt vi nå vet om de minste barnas utsatthet, og den enorme betydningen 1001-perioden har, fra unnfangelse til to års alder, og hvor ekstremt lønnsomt det er å investere i nettopp denne perioden (Heckman), bør Stortinget være mer visjonære. Dere kan bidra til å løse noen av de største samfunnsutfordringene våre, gjennom å sikre at alle barn og familier kan få en trygg start. Og vi har allerede infrastrukturen for det!

I Norge har alle kommuner helsestasjoner. Det risikobaserte hjemmebesøksprogrammet Sammen på vei er i mange kommuner, og Oslo og Drammen har det universelle hjemmebesøksprogrammet Nye familier. Stine Sofie Foreldrepakke brukes av de aller fleste sykehus og helsestasjoner. Men det mangler systematikk, samarbeid, utveksling av informasjon og en satsing som gjør at alle kan få rask og nok hjelp der det avdekkes behov.

Stine Sofies Stiftelse mener det er behov for å samle kunnskapen om det vi vet om 1001-periodens kritiske betydning, og meisle ut en plan for hvordan hjelp kan bli mer systematisk tilgjengelig for barn og familier i denne perioden, med bidrag fra alle deler av samfunnet. Vi viser her til hjemmebesøksprogrammene Sammen på vei og Nye familier, hvor Stine Sofie Foreldrepakke er en del av manualen. Videre viser vi til forslag i Barnas Havarikommisjon 2026 og 2024.

Vi foreslår:

Stortinget ber regjeringen utarbeide en helhetlig strategi og en plan for systematisk innsats gjennom de første 1001 dagene, fra unnfangelse til to års alder. Det er behov for å utvikle et felles, tverrfaglig kunnskapsgrunnlag som kan bidra til økt bevissthet i alle deler av samfunnet, og slik at alle sektorer og alle deler av tjenesteapparatet kan samarbeide bedre og mer effektivt. Stortinget viser til at hjemmebesøksprogrammer og lavterskel psykisk helsetjenester kan være særlig viktige for å sikre at alle nye familier kan få den hjelpen og støtten de trenger.

Bekymring nummer 2: Mangel på koordinert, riktig og rask hjelp når barn er utsatt

Vi er glade for at regjeringen nå tydelig slår fast at vold og overgrep mot barn er en alvorlig folkehelseutfordring, og at regjeringen vil «legge til rette for bedre forebygging og avdekking av vold og overgrep og omsorgssvikt», og «bedre oppfølging av både voldsutsatte og voldsutøvere». Men: Vi ser ikke spor av at dette gjelder voldsutsatte barn, til tross for at «barn under 18 år utgjorde nær 60 pst. av dei unike fornærma i melde saker om mishandling i nære relasjonar i 2025» (ref Justisdepartementets budsjettproposisjon).

Vi vet at barn som utsettes for vold og overgrep har høy risiko for å bli utsatt på nytt. Og vi vet at desto flere alvorlige belastninger barn utsettes for, jo større er risikoen for en rekke helseproblemer, sosiale problemer og at konsekvensene varer gjennom et livsløp. Å forebygge, men også å gi rask og helhetlig hjelp når barna oppdages, er helt avgjørende. I fjor ba vi om at det ble utviklet et «hurtigspor» for helhetlig hjelp til utsatte barn. Vi gjentar dette ønsket i år, og foreslår følgende:

Stortinget setter av 5 millioner til å pilotere «hurtigspor» for helhetlig ivaretagelse av barn utsatt for vold og seksuelle overgrep, i samarbeid med JD og BFD, og med en innretning som sikrer prioritet for barn under seks år.

Kap. 732 Regionale helseforetak

Bekymring nummer 3: Voldtatte barn er fortsatt ikke garantert hjelp.

Stortinget vedtok 7. mai 2024 at overgrepsutsatte barn skal gis rett til et akutt tilbud og et likeverdig helsetjenestetilbud som voksne overgrepsutsatte (vedtak nr. 612). Regjeringen har gitt et oppdrag til Helsedirektoratet om å utarbeide en nasjonal faglig retningslinje. Vi i Stine Sofies Stiftelse lurer nå på: Finnes det en ferdig nasjonal retningslinje? Vil barn utsatt for voldtekt bli ivaretatt på en bedre måte i dag? Vi ber Stortinget følge opp eget vedtak, f.eks. slik:

Stortinget ber regjeringen rapportere tilbake på om den nasjonale faglige retningslinjen fører til ønsket endring slik at overgrepsutsatte barn blir ivaretatt, uavhengig av hvor i landet de bor.

FAKTA OM STINE SOFIES STIFTELSE

Stine Sofies Stiftelse ble etablert etter at vennene Stine Sofie (8) og Lena (10) ble voldtatt og drept i Baneheia i Kristiansand i 2000. Stiftelsen jobber for å forebygge og avdekke vold og overgrep mot barn og unge, ivareta de som er utsatt og å styrke deres rettigheter ved å endre lover og retningslinjer.

For å forebygge og avdekke vold og overgrep, har stiftelsen egne opplæringsprogram for nybakte foreldre og barnehageansatte. For dem som er rammet, har vi Stine Sofie Senteret, et nasjonalt kurs- og mestringssenter for barn og unge som er utsatt for vold og overgrep. Senteret tar årlig imot 500 barn og unge fra hele landet. Og for å få mer kunnskap som kan gi barna bedre hjelp og en sterkere posisjon, har vi også egne forskningsprosjekt tilknyttet arbeidet vårt.

Stine Sofies Stiftelse har i dag 70 ansatte og holder til i Grimstad.